

Джин Вебстер

Довгоногий
Дядечко

Повість

Переклад з англійської
Ірини Бондаренко

Переклад з англійської *Ірини Бондаренко*

Ілюстрації *Джин Вебстер*

Перекладено за виданням Jean Webster «Daddy-Long-Legs».
Grosset&Dunlop. – 1912, New York.

Для оформлення книги використано фотоматеріали з інтернет-видань і кадри з фільму «Daddy-Long-Legs», відзнятого у 1919 році.

Вихованку сиротинця Джерушу (Джуді)
несподівано посилають у коледж, а оплачує
навчання таємничий опікун, який просить,
щоб вона описувала в листах своє життя,
не очікуючи відповіді.

Дівчина лише раз мигцем бачила його, та й то
зі спини, однак відзначила, що він — довгоногий.
Вона пише дотепні відверті листи, супроводжуючи
їх кумедними малюнками.

Їй так потрібно мати когось у цьому світі...
Чи дізнається Джуді, хто він, цей незвичайний
благодійник?

Повість уперше перекладено українською мовою.

Охороняється законом про авторське право.

*Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора перекладу чи видавництва.*

Навчальна книга — Богдан, просп. С. Бандери, 34а,
м. Тернопіль, 46002, тел./факс (0352)52-06-07; 52-19-66; 52-05-48
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com
Збут: (0352) 43-00-46, (067) 3504817
Книга поштою: тел.: (0352) 51-11-41, (067) 3501870,
mail@bohdan-books.com
тел.: (044) 296-89-56; (095) 808-32-79, nk-bogdan@ukr.net

Моди

Тнітюча середа

Перша середа кожного місяця була Цілковито Жахливим Днем – днем, якого чекали зі страхом, витримували з мужністю та забували з поспішністю. Підлога мала бути бездоганно чистою, стільці – без жодної порошинки, на ліжках – ані складочки. Дев'яносто сім маленьких сиріт, що звивалися і пручалися, слід було ретельно відмити, увіпхати в накрохмалені картаті форми та защепнути на всі гудзики; усім дев'яноста семи слід було нагадати про правила поведінки, щоб усі вони казали: «Так, сер!» або «Ні, сер!» щоразу, коли до них звертатиметься опікун.

Це був неспокійний час, і на бідну Джерушу Ебботт, як на найстаршу з сиріт, прийшовся головний удар. Але й ця перша середа місяця, як і всі попередні, нарешті добігла кінця. Джеруша вислизнула з буфетної, де робила сандвічі для гостей притулку, і піднялася гвинтовими сходами наверх, щоб зайнятися звичними справами. Предметом її особливої опіки була кімната «Ф», де одинадцяттеро малюків віком від чотирьох до семи років займали одинадцять ліжечок, поставлених у ряд. Джеруша зібрала своїх підопічних, розправила на них пом'ятий одяг, повитирала носи й повела чіт-

ким та організованим строем у їдальню, де вони провели благословенні півгодини, пригощаючись хлібом з молоком та сливовим пудингом.

Потому вона примостилася на підвіконня, при-туливши пульсуючу скроню до прохолодного скла. Джеруша була на ногах із п'ятої години ранку, виконуючи розпорядження усіх і кожного, і її постійно сварила та підганяла знервована завідувачка притулку. За лаштунками місіс Ліппетт не завжди зберігала спокійну та величаву гідність, з якою зустрічала опікунів та леді – відвідувачок притулку. Джеруша дивилася на велику замерзлу галявину і високу залізну огорожу, що позначала межі притулку, на хвилясті пагорби з сільськими будиночками та гострі шпилі селища, що вимальовувалися серед голих дерев.

День завершився, і, наскільки їй було відомо, доволі успішно. Опікуни та члени наглядової ради закінчили обхід, зачитали доповіді, випили чай і поспішили додому до привітних сімейних вогнищ, щоб забути іще на місяць про докучливих сиріт. Джеруша з цікавістю, до якої домішувалась невиразна туга, спостерігала за потоком екіпажів та автомобілів, котрі викочувались із воріт притулку. Подумки вона прослідувала спочатку за одним, а потім і за другим екіпажем аж до великих будинків, розкиданих уздовж пагорба. І уявила, як відкинулась на сидіння в хутрянному манто та оксамитовому капелюшку, прикрашеному пір'ям,

і байдуже пробурмотіла шоферові: «Додому!». Та на порозі будинку придумана картина розпливалася.

Джеруша мала добре розвинену уяву – яка, за словами місіс Ліппетт, колись завдасть їй клопоту, якщо вона не схаменеться – але як би дівчина не старалася, вона не могла проникнути далі ганку такого будинку. Бідна, непосидюча та спрагла пригод Джеруша за свої сімнадцять літ іще жодного разу не переступала порога звичайного будинку; вона не могла уявити звичайне життя інших людей, у якому не було сиріт.

*— Дже-ру-шо Еб-ботт,
іди в кон-то-ру,
і ліп-ше буде,
як ти по-ква-пиш-ся!*

Томмі Діллон, котрий записався у хор, ішов сходами, а потім і коридором, співаючи, і спів його ставав усе голоснішим у міру того, як він наближався до кімнати «Ф».

Джеруша відірвалася від вікна і повернулася обличчям до життєвих клопотів.

— Кому я знадобилась? – перервала вона спів із ноткою гострої тривоги в голосі.

— Мі-сіс Ліп-петт, і мені здається, що вона дуже сердита! А-а-амінь! – благочестиво промовив Томмі речитативом, але тон його був не таким вже й злим. Навіть найчерствіший із сиріт відчував

симпатію до заблуканої сестри, яку прикликали в контору перед очі розгніваної завідувачки – а Томмі подобалась Джеруша, хоча інколи вона й смикала його за руку та мало не відривала носа, витираючи.

Джеруша мовчки пішла, але дві повздовжні зморшки залягли на її чолі. Що ж таке могло статися, роздумувала вона. Невже сандвічі були недостатньо тонкими? Чи в горіхових тістечках траплялася яєчна шкаралупа? Чи, може, якась леді-відвідувачка розгледіла дірку в панчосі Сьюзі Готорн? Невже – о, Боже! – одне з тих ангелоподібних малят із її кімнати «Ф» заляпало соусом чи підливою самого опікуна?

Довгий хол із низькою стелею не був освітлений, і коли Джеруша спустилася вниз, у дверях, що вели до критих виїзних воріт для карет, все ще стояв останній опікун, готовий до від'їзду. Джеруша мигцем глипнула на чоловіка і завважила лише його високий зріст. Опікун махав рукою у напрямку автомобіля, який чекав на нього на повороті під'їзної алеї. Коли машина завелася і під'їхала, на мить пригальмувавши, сліпуче світло фар відкинуло різку тінь на стіну. Тінь відобразила гротескно видовжені руки і ноги, які аж наче розляглись на підлозі та переламались на стіну. Вона виглядала достоту як величезний й хиткий павук-косарик!

Похмура стурбованість Джеруші змінилась раптовим сміхом. Вона була життєрадісною і користалась найменшою можливістю повеселитися. Але якщо й можна було втішитись гнітючим фактом присутності опікуна, то навряд чи від цього можна було очікувати чогось хорошого. Джеруша наблизилась до кабінету, цілком підбадьорена цим незначним епізодом, і стала перед місіс Ліппетт із усміхненим обличчям. На її здивування, завідувачка хоча й не посміхалася, однак була доволі привітною; на її обличчі був майже такий самий вираз, який вона зазвичай приберігала для відвідувачів притулку.

— Присядь-но, Джерушо! Я маю тобі дещо сказати!

Джеруша всілася на найближчий стілець і чекала, затамувавши подих. Світло автомобільних фар знову зблиснуло за вікном. Місіс Ліппетт провела його поглядом.

— Чи помітила ти джентльмена, котрий щойно поїхав?

— Я бачила його зі спини.

— Це один із наших найбагатших опікунів; він жертвує великі суми на утримання притулку. Я не в праві назвати його ім'я, бо він особливо наполягав на цьому: хотів зберегти інкогніто.

Очі Джеруші дещо розширилися: вона не звикла, щоб її прикликали в кабінет завідувачки для обговорення дивацтв опікунів.

— Цей джентльмен вже цікавився кількома нашими хлопчиками. Чи пам'ятаєш ти Чарльза Бентона і Генрі Фріза? Їх обох відправили в коледж завдяки містерові... е-е-е... цьому опікунові, і обидва наполегливою працею та успіхами в навчанні відплатили йому за щедро витрачені на них гроші. А іншої винагороди цей джентльмен і не бажає. Досі його філантропія розповсюджувалася лише на хлопчиків, і ще жодного разу мені не вдавалося зацікавити його хоча б якоюсь дівчинкою з нашого закладу, як би вона цього не заслуговувала. Мушу визнати, що йому байдуже до дівчаток.

— Так, мем, – пробурмотіла Джеруша, оскільки від неї очікували якоїсь відповіді.

— Сьогодні під час нашої зустрічі підіймалось питання твого майбутнього.

Місіс Ліппетт на мить замовкла, а потім продовжила, повільно й спокійно, що було справжнім випробуванням для натягнутих, мов струна, нервів її слухачки.

— Зазвичай, як тобі відомо, ми не тримаємо дітей після того, як їм виповниться шістнадцять, але для тебе було зроблено виняток. Ти закінчила нашу школу в чотирнадцять, і робила такі успіхи в навчанні – чого не скажеш про твою поведінку – що вирішено було послати тебе в місцеву середню школу. Тепер, коли ти її закінчуєш, притулок не може утримувати тебе далі. Ти й так перебуваєш тут на два роки довше, ніж більшість учнів.

Місіс Ліппетт оминула той факт, що впродовж цих двох років Джеруша тяжко працювала, щоб оплатити свій пансіон. І що на перший план завжди виходили потреби притулку, а вже потім — навчання, і що в такі дні, як сьогодні, вона залишалась вдома, щоб підтримувати чистоту.

— Як я вже сказала, сьогодні підіймали питання твого майбутнього та обговорювали твої успіхи в навчанні — й обговорювали ретельно.

Місіс Ліппетт кинула обвинувальний погляд на підсудну, і та виглядала винною, бо цього від неї очікували, а зовсім не тому, що згадала якісь особливо чорні сторінки власної біографії.

— Звісно, зазвичай у подібних випадках ми відправляємо наших випускників працювати, але ти досягла певних успіхів в окремих предметах; здається, в англійській їх можна було б навіть назвати блискучими. Міс Прітчард, котра входить в опікунську раду, є ще й членом шкільної ради; вона розмовляла з учителькою риторики й виголосила промову на твою підтримку. І прочитала твій есей на тему «Гнітюча середа».

Цього разу винуватого виразу на обличчі Джеруші не очікувалось.

— Здається, не надто багато вдячності ти виявила, висміявши заклад, який так багато зробив для тебе. Якби не те, що тобі справді вдалося бути смішною, не думаю, щоб тебе можна було пробачити. Але, на твоє щастя, у містера... гм, у того

джентльмена, котрий щойно поїхав, надмірне почуття гумору. На підставі цього зухвалого твору він запропонував відправити тебе в коледж.

— У коледж? — очі Джеруші стали великими.

Місіс Ліппетт кивнула.

— Він чекав на мене, щоб обговорити умови. Вони досить незвичайні. Цей джентльмен доволі ексцентричний. Він вважає, що в тебе є оригінальність, і хоче дати тобі освіту, щоб ти стала письменницею.

— Письменницею? — Джеруша була приголомшена. І спромоглася лише повторити це слово.

— Таке його бажання. Майбутнє покаже, чи вийде щось із цього. Він призначив тобі доволі щедре утримання, — а як для дівчини, у котрої нема досвіду розпоряджатися грошима — навіть занадто щедре. Однак детально все спланував, і я не відчула себе в праві вносити якісь пропозиції. Ти залишишся тут на літо, і міс Прітчард люб'язно погодилася зайнятися твоїм одягом. Плата за твоє проживання та навчання буде вноситися безпосередньо в коледж, і додатково протягом чотирьох років, які ти перебуватимеш там, щомісячно отримуватимеш тридцять п'ять доларів на власні потреби. Це дасть тобі змогу вести такий самий спосіб життя, як й інші студентки. Гроші надсилатиме тобі раз на місяць особистий секретар джентльмена, і у відповідь ти відправлятимеш йому лист-підтвердження. Тобто, ти не повинна

дякувати за гроші – йому не важливо, щоб ти про це згадувала, але повинна описувати успіхи у навчанні та подробиці свого повсякденного життя. Іншими словами, це має бути такий лист, якого б ти написала батькам, якби вони були живі.

Ці листи слід надсилати містерові Джону Сміту через його секретаря. Ім'я джентльмена не Джон Сміт, але він воліє залишатись невідомим. Для тебе він завжди буде лише Джоном Смітом¹. Причина, чому він наполягає на написанні таких листів – бо, на його думку, ніщо так не сприяє розвитку літературного дару, як епістолярний жанр. Оскільки в тебе немає сім'ї, з якою ти могла б листуватися, то він хоче, щоб ти писала йому; також він бажає відслідковувати твої успіхи. Він не відповідатиме на твої листи і ніяк не реагуватиме на них. Він терпіти не може писати листи і не бажає звалювати на себе такий тягар. Якщо ж коли-небудь виникне потреба у негайній відповіді – наприклад, якщо тебе виключать з коледжу, але сподіваюся, що цього не станеться – ти можеш зв'язатися з містером Грігсом, його секретарем. Такі щомісячні листи – обов'язкова умова для тебе: це єдина плата, якої вимагає містер Сміт, і ти маєш акуратно надсилати їх, як при оплаті рахунка. Сподіваюся, що вони будуть шанобливими та відобразатимуть твої успіхи. Ти повинна

¹ Джон Сміт – дуже розповсюджене ім'я в англійських країнах (на кшталт Петра Петренка в Україні), а тому позбавлене будь-якої індивідуальності.

пам'ятати, що пишеш опікунові притулку Джона Граєра.

Джеруша нетерпляче поглянула на двері. Голова її йшла обертом від хвилювання; єдине, чого вона бажала, це втекти подалі від банальних повчань місіс Ліппетт і обдумати почуте. Вона підвелася і нерішуче зробила крок до дверей. Місіс Ліппетт жестом її зупинила – отримавши таку чудову нагоду для просторікування, вона просто не могла нею знехтувати.

— Сподіваюсь, що ти достатньо вдячна за цю рідкісну удачу, яку доля послала тобі? Не так багато дівчат у твоєму становищі отримують таку нагоду досягти успіху в житті. Ти повинна завжди пам'ятати...

— Я... так, мем, дякую! Думаю, якщо це все, то я піду нашу латку на штани Фредді Перкінса!

Коли двері за нею зачинилися, місіс Ліппетт застигла з відвислою щелепою, і ефектна кінцівка її промови повисла в повітрі.

Листи
міс Джеруші Ебботт

Містерові
«Довгоногому Дядечкові»
Сміту

*Дорогий Добрий-Опiкун-Який-Посилає-
Сирiт-до-Коледжу!*

А ось і я! Вчора я чотири години їхала в поїзді! Дивне відчуття, чи не так? Я ніколи раніше не їздила поїздом.

Коледж – величезне і дивовижне місце; я гублюся тут кожного разу, коли полишаю свою кімнату. Її я опишу пізніше, коли в моїй голові трохи проясниться; тоді ж я опишу вам свої уроки. Заняття починаються лише в понеділок зранку, а зараз тільки вечір суботи. Тож я хотіла написати листа, щоби просто познайомитись.

Дивно писати листи тому, кого не знаєш. Дивно писати листи взагалі – за все життя я написала не більше трьох-чотирьох – тож будьте поблажливими, якщо вони не вийдуть зразковими.

Вчора зранку перед від'їздом у нас із місiс Ліппетт була серйозна розмова. Вона оповіла мені, як поводитись упродовж мого позосталого життя, і особливо про те, як ставитися до доброго джентльмена, котрий так багато для мене робить. Я повинна бути **Дуже Шанобливою**. Але як можна бути шанобливою до джентльмена, який воліє називатися Джоном Смітом? Невже ви не могли вибрати ім'я хоча б з якоюсь індивідуальністю? З таким самим успіхом я могла б писати листи до «Доро-

гої конов'язі» чи «Дорогої підпірки для білизни!» («Дорога підпірко для сушіння білизни!»)

Я багато думала про вас цього літа: те, що хоч хтось мною зацікавився після усіх цих років, дає мені відчуття, неначе я віднайшла родину. Немовби я тепер комусь належу, а це вельми приємне відчуття. Однак мушу визнати, що коли я думаю про вас, моя уява мало на що може спертися. Ось три факти, які мені відомі про вас:

I. Ви високий.

II. Ви багатий.

III. Ви ненавидите дівчат.

Думаю, я могла б звертатись до вас «Дорогий містере дівчатоненависник! Але це трохи образливо для мене. Або ж «Дорогий містере Багатій! – а це вже образливо для вас, неначе гроші – основне. Окрім того, багатство – якась зовнішня характеристика. Можливо, ви не будете багатим усе життя: безліч дуже розумних людей розчавлює Волл Стріт¹. Але, принаймні, все своє життя ви залишатиметесь високим! Отож, я вирішила називати вас «Дорогий Довгоногий Дядечко!» Сподіваюсь, ви не заперечуватимете. Це буде просто приватне пестливе ім'я, про яке ми не розповімо місіс Ліппетт.

За дві хвилини пролунає десятигодинний дзвін. Цими дзвонами наш день тут розділений на від-

¹ Вулиця в Нью-Йорку; центр його фінансової діяльності.

різки. Ми їмо, спимо та вчимося під звуки дзвонів. Це дуже надихає: я увесь час почуваюся, наче кінь, що мчить на пожежу. Ось він лунає! Світло гасне. На добраніч!

Зауважте, як точно я дотримуюсь правил – завжди своєму вишколу в притулку Джона Граера.

*З величезною повагою,
Джеруша Ебботт.*

Містерові Довгоногому Дядечку Сміту

1 жовтня

Дорогий Довгоногий Дядечку!

Я обожнюю коледж і обожнюю вас за те, що ви послали мене сюди: я дуже-дуже щаслива і кожної миті перебування тут сповнена такого захвату, що заледве можу спати. Ви собі навіть уявити не можете, як це відрізняється від притулку Джона Граера. Я навіть виобразити не могла, що десь на світі є таке місце. Мені шкода всіх, хто не є дівчиною і не може сюди приїхати; я впевнена, що коледж, в якому вчилися ви, коли були хлопцем, і наполовину не міг бути таким хорошим, як цей.

Моя кімната розташована наверху, у вежі, де була палата для інфекційних хворих до того, як побудували новий ізолятор. На цьому поверсі живуть іще три дівчини – старшокурсниця, котра носить окуляри і завжди просить нас «будь ласка, поведіться трішечки тихіше!», та дві пер-

шокурсниці, яких звати Саллі Мак-Брайд і Джулія Рутледж Пендлтон. Саллі має руде волосся і кирпатий носик, вона доволі товариська; Джулія походить із однієї з найвпливовіших родин Нью-Йорка і поки що мене не помітила. Вони ділять спільну кімнату, а ми із старшокурсницею маємо окремі. Зазвичай першокурсниці не можуть отримати окрему кімнату, бо їх бракує, однак мені дали, хоч я й не просила. Думаю, що реєстратор не наважився запропонувати добре вихованій дівчині розділити кімнату зі знайдою. Бачите, в цьому є свої переваги!

Моя кімната розташована в північно-західній частині вежі і має два вікна з чудовим видом. Після того, як проживеш вісімнадцять років в палаті з двадцятьма співмешканками, так приємно побути самій. Мені вперше випала нагода познайомитись із Джерушою Ебботт. І, здається, вона мені сподобається.

А вам?